

GOLF

24

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Devlet Nüshası

20 NISAN 1959

Şubat 1959

İÇİNDEKİLER:

MACARİSTAN TÜRK ALEMİNDEN ÇİZGİLER	Mahmut R. GAZİMİHAL
EGİN MÂNİLERİ	Ali Rıza ÖNDER
YUSUFELİ'LI KEŞFİ (II)	Adil ÖZDER
ÖLÜMÜNÜN YILDÖNÜMÜNDE: VAHİT LÜTFÜ SALCI	Şerif BAYKURT
AŞIK DÖNE SULTAN	Ferit Bağcı TUNÇOR
KONYA'DA SARICALAR KÖYÜNDEN NİNNİLER	Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ
KARŞTA DERLENEEN SAYACI TÜRKÜLERİ	M. F. KIRZIOĞLU
AŞIK DURSUN CEVLANI	M. Halis BAYRI
AŞIK REMZİ AKBAS, M. HALİT BAYRI MIDIR	İhsan HİNÇER
GEMEREK'TEN MÂNİ VE AÇITLAR	Günor DEMİRAY
MEHMET HALİT BAYRI ANILDI	
BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 115

Kuruş: 50

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

25

1336
İstanbul'a Gönlü Veren :

Bayrı'da Kitap Sevgisi

Yazan: Arslan KAYNARDAĞ

Kitap müsterileri vardır, Sahaflar Çarşısı'na acele bir şeyler öğrenmek için gelir. Oyle müşteri de vardır ki, Sahaflar Çarşısı'na geldiği zaman ayak üstünde bile olsa kitapçıya ve müşteriye pek çok şey öğretir. İşte rahmetli Halit Bayrı bu sonunculardandı. Çarşıya geldiğinde her dükkâna bir göz atıp iki çift laf ettikten sonra doğru Raif Yelkeni Bey'in küçükük dükkânına gider, çoğu zaman orada bulunan kültür aşığı kimseler ile ve Raif Bey'in kendisiyle kitaptan, edebiyattan, tarih-

alle folklorcular, yüreklerinde duymakta devam edeceklendir.

Merhum, Tahsin Demiray'ın yakın dostu idi. İkisi de milliyetçi ve halk kültürüne inanmış kimselerdi. Demiray bir ara Müshâpizade Celâl ve Bayrı ile Eski İstanbul hayatı ve folklorunu ele almış ve bu sahada Müshâpizadenin «Eski İstanbul Yaşayışı» ve Bayrı'nın da «İstanbul Folkloru» nun I. cildini neşretmişti.

Onun değerli kitaplığı şimdi emin ellerde bulunmaktadır.

Merhum hayatında bir defa evlenmiş ve bu kısa süren evliliğinden çocuğu olmamıştır. Kız kardeşi Dinar Damgaçı Hanım ve iki aydın yeğeni hayattadır. Yeğenlerinden Hayrümisa Onuray (Damgaçı) evli ve İstanbul Defterdarlığında memurdur. Mihrinnisa Damgaçı ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünden mezun olup, Sakarya Lisesi edebiyat öğretmenidir.

Doldurulmaz bir boşluk bırakarak aramızdan ayrılan Bayrı'nın tahtı, Türk folklorcularının vefalı kalpleridir. Onun yerli, bir folklorcu ve edebiyat tarihçisi olarak doldurulmaz değerdedir (*).

(*) «Türk Halkbilgisi - Folklor Derneği'nin kuruluş ve çalışmalarını yayınladığı eserleri ve yeni bilgileri Bayrı'nın kaleminden takip için bakınız: «Türk Folklor Araştırmaları» dergisi, s. 2 sayı 27 III 56, Ekim 1951 III Temmuz 1952.

ten konuşmaya dalardı.

Raif Bey ona cönkler bulur verir, ya da eski yazmaları arasında görebildiği folklorla ilgili şeylerden bahsedirdi. Halit Bayrı bıkmak usanmak bilmiyen bir cönk arayıcısıydı. Yeni bir cönk bulduğunda çocuklar gibi sevinirdi, Ben kendisine Raif Bey kadar faydalı olamıyordum. Bunun için dükkânıma uğradıkça şaka eder, «Yahu sen ne biçim sabhafsın, derdi, hani, bize hiç kitap satmıyorsun...» Doğrusu ben ona belki bir şey satmadım ama, o bana çok şey öğretti.

Cönk arama yüzünden ilgisini kese kâğıtlara kadar genişletmişti. Zira, acıdır ama, doğrudur. Kâğıt para ediyor diye, nice kıymetli kültür malzemesi Sahaflar'a uğramadan doğrudan doğruya hurda, moloz kâğıtlarla birlikte kese kâğıdı imalcilerine gitmektedir. Halit Bayrı, kesekâğıtlardan zaman zaman çok kıymetli folklor malzemesi, cönkler, halk şiipleri ele geçirdiğini söylerdi.

Bir şey folklorla ilgili olsun da onu kendine çekmesin, imkânsızdı. Bu konuda yayınlanan kitapların ilk müsterilerinden olurdu. Amatör bir folklorcu olduğumu bildiği için beni de çalışmaya teşvik ederdi. Biltazarınım argo ve deyimlerle, bilmece ve atasözlerini topladığımı öğrenince pek memnun olmuştu.

İstanbul'un gerçek sevgisi ile doluydu. Meslek icabı bibliyografyacı da sayıldığım için benden, herşeyden önce bir «İstanbul Bibliyografyası» yapmamı istemişti. Bayrı'nın İstanbul sevgisiyle folklorculuğu birleşince, bu şehrin folkloru alanında şüphe götürmez yetkisi meydana gelmişti.

Eserleriyle kitaplığımızı zenginleştiren, yazılarıyla folklor ve halk edebiyatı araştırmaları alanına yeni bilgiler katan Halit Bayrı, kendi halinde, gösterişsiz fakat gerçekten idealist bir bilgindi. Yerini doldurmak herhalde kolay olmayacaktır.

10

VİTAMİNLİ

VİTAMİN A	VİTAMİN C
VİTAMİN B ¹	VİTAMİN D
VİTAMİN B ²	VİTAMİN E
VİTAMİN B ⁶	NIACİNAMİDE
VİTAMİN B ¹²	CA PANTOTHENATE

AMPUL
DRAJE
GOUTTE

ECZAİBAŞI
İLAÇ
FABRİKASI
LEVEND

POLI - VİTAL

HER İŞ ADAMI, VE HER MÜ-
ESSESE, REKLAMLARINI İS-
TANBUL TRAMVAY VE TUNEL
İDARESİNİN OTOBÜSLERİN-
DE, TRAMVAYLARINDA, Dİ-
REKLERİNDE VE TUNELDE
YAPIYOR.

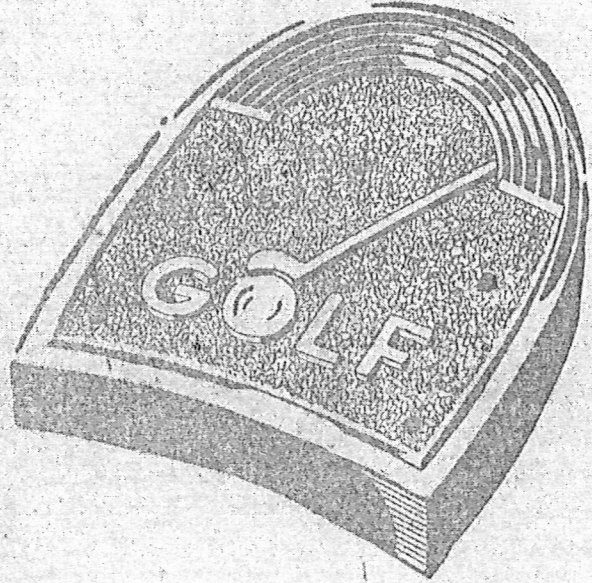
SİZ DE MALİNİZİ VE MÜESSE-
SENİZİ TANITMAK İSTİYOR-
SANIZ, İDARENİN BEYOĞ-
LU'NDA, METRO HAN'DA 4.
İncil KATTAKI İLANAT BÜRO-
SUNA MÜRACAAT EDEREK,

I. E. T. T.

NİN VASITALARINDA YER
AYIRTINIZ.

«TÜRK FOLKLOR (= HALKBİLGİSİ) DERNEĞİ» NİN YAYIM ORGANİDİR.

GOLF

24

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Şubat 1959

İÇİNDEKİLER:

MACARİSTAN TÜRK ALEMİNDEN ÇİZGİLER	Mahmut R. GAZİMİHAL
BÖHN MÂNİLERİ	Ali BİN ÖNDER
TUSUFELMİ KEPEK (II)	Adil ÖZGEN
ÖLÜMÜNÜN YILDÖNÜMÜNDE: YAHIY LÜTFÜ SALCI	Sevdi HAYKOCU
ÂSİK DÖNK SULTAN	Fatih Hacıoğlu TUNÇU
KONYA'DA SÂRICALAR KÖYÜNDEN NİHNİLER	Sevdi KÜÇÜKBEZİRCİ
KARŞTA DEİLENEK SAYACI TÜRKÜLERİ	H. V. RIZZOĞLU
ÂSİK DURSUN CEVLÂNI	M. Hacı BAYRI
ÂSİK REMZİ AKDAŞ, M. HALİT BAYRI MİDİR	İhsan HINÇER
GEMERİKTEN MÂNİ VE AÇITLAR	Güney DEMİRAY
MEHMET HALİT BAYRI ANILDI	
BİRER ÖZELİN KİTAPLAR	

Sayı: 115

Kuruş: 50

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAN HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

23

DERGİMİZİN

DEVAMLİ SATIŞ YERLERİ :

- * Kitapsaray, Beyoğlu - İstanbul
- * Köprü Kitabevi, Galata - İstanbul
- * Sahafklar, No. 4, A. Kaynaradağı, - İstanbul
- * Marmara Sineması karşısı Bayii, Bezaııt - İstanbul
- * Börklü Hocası, Çarşıkapı - İstanbul
- * Berkalp Kitabevi, Ankara
- * Yakup Dalkılıç, Ulus Meydanı Bayii Koç Tic. önu, Ankara
- * Bilgi Kitabevi, Sakarya Cad., Yenışehir - Ankara
- * Nuri Diren, Diren Kitabevi, Tokat
- * Yeni Kitabevi, Konya

**İkramiyeli
grup mevduatı**

*0% 25
mutlak isabet!*

- Ömür boyunca aylık irat
- 30.000 liraya kadar iş sermayesi
- Yatırılan paranın **3 MISLI** para ikramiyesi
- 200.000 liralık para ikramiyesi
- Ayrıca umumi keşidelere iştirak hakkı

İKRAMİYELİ GRUP MEVDUATI

Bir istikbal temin eder.

TÜRK TİCARET BANKASI

1959

İKRAMİYE PLANI:

TAMAMI PARA
4 MİLYON LİRA !

Çekilişler :

- 27 Nisan
- 27 Haziran
- 27 Ağustos
- 27 Ekim
- 27 Aralık

T. C.

**ZİRAAT
BANKASI**

Vâdeli tasarruflarda
her 50 liraya, vâdesiz
tasarruflarda her 100
liraya bir kur'a
numarası

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR. HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HİNCER

No. 115

ŞUBAT 1959

YIL: 10 — CİLT: 5

Macaristan Türk Âleminde Çizgiler

Yazan: Mahmut R. GAZİMİRAL

Geçen nesil macar tarihçilerinden S. Takats'ın başlığımızdaki adı taşıyan makaleler seçimini Bay Sadrettin KARATAY «Macar bilim eserleri» sırasından olarak son defa yayımladı. (Ankara 1958, Maarif Basımevi; 335 sayfa). Kitap yazarının derin araştırmaları ile mütenasip kalem tatlılığına diyecek bulunamayacağı gibi, S. Karatay çevirmesindeki kudrete de hayran olmamak mümkün değildir. Türk kültür tarihi birinci sınıf bir müraعات kaynağı kazanmıştır.

Yıllarca önce «Balkanlarda Müzik İlerleyişi» kitabını çıkarmak üzere araştırmalarda bulunduğum sıralarda Türk halk müzikisi etkilerinin Tuna'nın çok yukarılarında iz ve hâtilar bırakmışı daha iyi anlamışım. Macaristandaki müzikolog dostum Saboltzi Benec'e o zaman baş vurarak bu konuda fransızca bir araştırma yazısı kaleme alıp göndermesini rica etmek ihtiyacını duymuştum. Nihayet yazı gelmiş ve adı geçen kitabımda türkçesi onun imzasıyla çıkmıştı. Paris'te de macar müzikisine ait monografyalarda konuya dair epey bilgiler çıkmıştır. Hüseyin Namık Orkun merhum, macarcadan epey ilgili iktibasları bizde çıkardı. Bölgelelerinden bütün bir dosya kitaplığında çoktandır birliğin's bulunuyor: cümlesinden, bu yaz, bir sıra makaleler

karabileceğim. Be'a Bartok ve Zoltan Kodaly'nin armonik beste albümlerinde de, Macar folkloru ezgi notalarını gözden geçir'şte de o melodilerin her bakımdan bizim yurt nağmelerimizi andırılığı bazan tıpkılık derecesinde tecelli ediyor. «Bunu tabii görmeye çoktan alışmışımdır. İşte bu inanca B. S. Karatay'ın kitabında «Türk - Macar saz gurileri ve çalgıları» (S. 165 - 182) bahsını S. Takats'ın kaleminde üst üste iki defa sürüklenecek okurken yine de yer yer gözlerim yaşardı. Macarelinin bütün köy ve şehirlerinde Türk ezgi ve sazları, kopuzlar, ıklıklar, davulzurnalar yayılarak yüzyıllar boyu gün ve tercih görmüşler; şimdiki izler o çağdan kalmış. — Etkinin bir de daha eski yolu olmuştur: Kumanelarla gelip damıganmış hâtilar, gibi Macar havalardan da dedelerimizin hoşlanmış olacaklarında hiç şüphesizdir. «Zevk akrabalığı» diye işte buna derler. Oralarda yerleşip nesiller boyu iş görmüş türklere ikinci dil olarak macarca da öğrenmişler, yani: macar ağızlarını söyleyebilmişler. Macarlar türk ezgilerini türkçe söyler olmuşlar. Bütün bunları bir macar bilgini resmî kayıt ve itirafına dayanarak, hem de samimi bir açıklıkla anlatıyor.

Mesela şöyle diyor: «Bizde saz gurilerinin, kemanlılar ve okuyucuların

en ziyade Türk devrinde çoğaldığı ve değer kazandığı bilinen bir şeydir. Bunu sırf tesadüf eseri sayacak kimsenin bulunacağını sanmıyoruz.» (S. 167).

Su satırları son defa Ankara'da çıkan *Asya ve Anadolu Kaynaklarında İddiğ* kitabına alamamış olduğumdan dolayı müteessirim; «Bizim çalgıcılarımızın daha ziyade Türk usulüne göre ve Türk âdetleriyle çaldıkları bilinmektedir. Beç kemarı, Leh kemarı daha sonraları öğrenilmiştir. Savaş türkülerini, bir de sülâh başına havasını Türk borusiy-le üflerlerdi. Lavtayı da böyle çalarlardı. Bütün bunlara kemancılarımızdan çoğunun Türk esirleri arasından çıktığını ve bizimkilerin savaşlarda Türk sazı ve okuyucuları tuttuklarını katacak olursak, o zaman Türk ve Macar çalgıcıları arasında yakın münasebet bulunduğu meydana çıkar.» (168).

Eski macar hegedü, yani kemanın ıddiğ olduğu gerek şu tariften, gerekse bizden alımlığından anlaşılıyor: «Eski kemân biçimi tabii şimdikinden tamamile farklı idi. XVI. yüzyıldan kalma Türk gravürlerindeki çalgıcıların kemânları gusliçaya benzemektedir. Kullanma sırasında bu âleti bugün kitara-yı tuttukları gibi, yani âlet'in boynunu sol el ile sol yanağın yanında tutarlar, âletin yumurta biçimi alt tarafı da adamın karnının üstünde durur ve yayböylece kullanırdı.» (170).

Su satırları köçekliğinin şarka inhisar etmediğine delildir: «Savaşçılar çalgıyı, türküyü severler, oynamaya da nazlanmazlardı. Haydu oyuncusu kız - kadınlar (ki bunlar kız da değillerdi, kadın da) ortaya çıkar, canla başla dans ederlerdi.» (172).

Tuşlu çalgılar da macar topraklarına türkler çağında garptan gelerek, üzerlerinde «bizim Tanzimat konaklarında da sonradan moda olacağı üzere» önce memleket havaları çalınmış söylenmiş: «Kibar ailelerden hemen hepsinde XVII. yüzyılda moda olan ve şimdiki piyanonun yerini tutan viriginal veya virginala dedikleri çalgı vardı. (Burada, bu sazdan söz açmış meselâ 1594 ve 1563 tarihli kaynak kayıtları haşiyede hatir-

latılıyor). Bu viriginalde eski Macar şarkılarını ve savaş türkülerini çalmamı bilen yalnız Eszterhazy Pal değildi...» (S. 178). — Oraların Türk kibar konaklarında da viriginallerin bazan yer almışlığı pek âlâ düşünülebilir. İla ve edelim ki: virinal, klavsen'in eski ingilizce adıydı. Bu ad, öyle denildiği gibi bákire ingiliz kraliçesine yaranılmak için yakıştırılmış değildi. Çünkü, kraliçe de gerçi çok iyi çalmakla beraber, bu âletin Yedinci Henry zamanında 1502 den beri kayıt izi vardır. Sonradan XVII. yüzyıl boyunca küçük boyutta ve dörtköşe yahut müstatil biçimli bir epinet çeşitine viriginal adını aktardılar. Macar konaklarına geldiği tarihte böylece yeni moda âletlerdendi.

Macar tarihinin şu satırlarına dönelim: «Zengin beylerimizin konaklarında saz takımlarına da rastlarız. Bu saz takımları Türk çalgısına çok benzemektedir; hiç değilse bunlarda da aynı Türk musikisindeki âletler çalınırdı. — XVII. yüzyıl başlarında Batthyany'nin on bir kişilik saz takımında kemancı, santüreu, gaydacı, borazan ve davulcu vardı.» (178).

Kitabın başka bahislerinden örnekler almıyorum. Cümlesini hayranlıkla okudum: Budin paşalarını anış; Türk ve Macar esirler hayatı; arzettiğimiz sazşairleri bölümü; sonra: Türk devrinde kılavuzlar ve casuslar; Uclarda Türk ve Macar âdetleri; Türk ve Macar konukseverliği; Tabilik devrinde elçilik seferleri. (ki bu seferler yeni yeni mutanfan mehterhane takımlarının İstanbuldan yola çıkmalarına, bindirilmiş olarak hareketlerine vesile teşkil ederlerdi).

Eskilerde maksatlı olarak rencide edilmesi âdet halini alan Türk şerefi Macar yazarınca adım başında ve ispatlı surette korunuyor.

Bu güzel kitabı bize kazandıran Bay Sadrettin Karatay ne kadar alkışlansa azdır. — Macarca bilenlerimizle parmakla sayılabilecek kadar azdır. Halbuki o dilin kitaplığında Türk tarihi için zenginlik bulunduğunu çok iğitmişimdir. Nakiller artmalıdır.

Eğin Mânileri

Yazan: Ali Rıza ÖNDER

ortaya çıkmıştır. Fakat, şunun bunun dilinden korkan, kamunun kınamasından çekinen kadın ozanlar, hep perde arkasında kalmayı, adını saklamayı yeğ bulmuşlardır. Türkülerini yakıp deyişlerini yarıken kendilerini gizlemeğe son derece önem vermişlerdir.

Tanıtacağımız mâniler şunlardır:

1) İstanbul yolları bükülür gider,

Zülüfler gerdana dökülür gider.

Bir güzel de sevdiğin almassa

Genç çağında ömrü sökülür gider.

2) Giden gitti, biz de kaldık burada.

Kadir Mevlâm erdir bizi nurada.

Bana derler, kimin kaldı silada?

Dedim, yavrularım kaldı orada.

3) Gelen yoktur, seni kimden sorayım?

Uçan kuştan haberini alayım,

Çok üzledim, bir da (ha) görsem yüzünü

Ben gelmem, dağlar kesmiş arayı.

4) Bu yıl Kadı Gölü yaman çağlıyor,

Silada yavrular sensiz ağlıyor,

Yallahı nazlı yâr, durmaz gelirim,

Çöl gurbetin ağı beni bağılıyor.

5) Yüce dağ başında seni beklerim,

Yüküm yıkılınca gene yüklerim.

Kömür gözlerim sevdiğim yârım,

Senden ayrılmış arıtı dertlerim.

6) Yâr giymiş İstani, benzer perize,

Benden ayrılmış ömrü erize.

Bir mektup yolladım, okur okumaz

İşe başlamadan düşünse geriye.

7) Ördüğün sürüsü kaz ile gelir

Baharın kokusu yaz ile gelir

Ala gözlerini sevdiğin diüber

Ayda bir selâmın naz ile gelir.

8) Bahar geldi, çiçek açtı dağımız,

Yaz gelince meyve verir bağımız.

Gene çöl gurbete düğdü yolunuz.

Ya suyunuz geçti, ya toprağımız.

9) Zülüflün dağlardan lüle geliriz,

Bu hasretlik başa belâ getiriz,

Deseler sevdiğin şimdi geliyor,

Ölmüş vücudumu cana getiriz.

10) Seher yell her yellerden seridir.

Yârden ayrılmış derti derindir.

- Ağlama güzelim, dökme yaşını,
Gider de gelirim, Mevlâ kerimdir.
- 11) Haruz başı sıra sıra bademler,
Dürmasın ağlasın yâri gidenler,
Ne yâr benden doydun, ne ben o yârdan,
Herhâsın gurbeti icat edenler.
- 12) Yüksek minarede kandil olaydım
O yârın boynunda mendil olaydım
Yârım odasına girdiği zaman
Şişenin içinde sümbül olaydım.
- 13) Uşak için kuma geldi üstüme,
Bilmiyem ki nazlı yârın kasti ne?
Gece gündüz yalvarırım Mevlâya:
Zulüm ino sebebinin üstüne.
- 14) Çıkan gidem yükseklerde yetmeye,
Kümseleri benim gibi etmeye,
Gece gündüz yalvarırım Mevlâya:
Ahretimi dünyam gibi etmeye.
- 15) Derya kenarında bir düğün şise,
Beni kebab diye vadular şise,
Kömür gözlerini sevdiğim dilber,
Senin de ben gibi yüreğin şise.
- 16) Derya kenarında çınar ağaçlar,
Dalında ötüşür çeşitli kuşlar,
Gece gündüz yalvarırım Mevlâya:
Yârım birlektir, bana başışla.
- 17) Derya kenarına inem oturam,
Ellerim soğuk suya batıram,
Nazlı yârını küsmüş, gelmez yanıma,
Yalvaram, yakaram eve getirem.
- 18) Derya kenarına attım postumu,
Yeni bildim düşmanımı, dostumu,
Vaadem yeter, seni görmez ölürsem,
Kim örtecek mezarımın üstünü?
- 19) Derya kenarında bir baş yetirdim,
Elvan renkte güllerini bittirdim,
Yâr hasretinden, il siteminden,
Derdim, beşyüz idi, bine yetirdim.

Bu mânilerden (1) numaralıсында görülen «ömrü sökülme» deyimini ile (6) numaralı mânideki «ömrü eriy» kağırsı (bedduası), dikkate değer di' olaylarıdır. (4) numaralı mânideki «Kadı Gölü», Eğin kasabasının içinden çıkan ve yaz ortalarında suyu azalan, gür ve soğuk bir gözenin adıdır. (13) ünçü mânideki «uşak» sözlüğü, çocuk, bebek demektir.

Yukarıdaki ondokuz mânîye, Eğin li Ethem Korcan'ın «Köylü Ansiklopedisi» adlı kitabının (139) uncu sayfasından aldığım iki mânî daha katarak sayıyı yirmibire çıkarıyorum:

- 20) Dut ağacı boyunca
Dut yemedim doyunca
Çöl kalasın İstanbul
Yâr sermedim doyunca.

- 21) Dama çıktım ırıktım
Bir gittim, bir duruktum
Yârım aklıma geldi
Rıldığımı unuttum.

Kemaliye'yi, 1957 yılı Cumhuriyet Bayramında görmüştüm. O zaman tanıştığımız sayın Ethem Korcan'ın yukarıda anılan eseri, yurdun bu köşesi üzerine birçok bilgiler verdiği gibi köylü-yü, bilisiz halkı Atatürk Devrimlerine alıştırmak, olumlu bilimlerin getirdiği ışınları ve düşünceleri onlara ulaştırmak amacını da gütmektedir.

Eğin üzerinde birazcık bilgilenmek ve duygulanmak isteyenler, bundan onsekiz yıl önce Halkevi'ni teftiş için Eğin'e geldiğinde, ünlü Anadolu ozanı Behçet Kemal Çağlar'ın Şorzu Köprüsüne bakan bir kaya üzerinde oturup yazdığı şu çizekleri lütfen okusunlar: (Köylü Ansiklopedisi, sayfa 136 - 137).

- Güzellik yok, sende olandan fazla,
Bakma uzaklara sen, pel pel Eğin,
Vasfın mümkün müdür, üe telli sazla?
Bir arşın bezinde binbir tel, Eğin.
- Ey Kemal uğrağı, ey Kemaliye,
Çalışkanlık sana Hak'tan hediye
Tanrı gökten inmiş, dolarsın diye,
Durma, seki seki hep yüksel, Eğin.
- Bağ yaptın, fethedip kat kat cıballı,
Birgün masaldaki deyler misallı,
Orak diye gökten kapıp hıllalı,
Yıldızları biçmen muhtemel, Eğin.
- Aşık yuvastı dalında kursun,
Her gün mısra mısra hab dokursun,
Her gün arşın arşın türkü okursun,
Beni oku, hept oku, gel, Eğin.
- Taş döşenmiş damda kuru pestiller,
Duyguları sular, sestem sebiller,
Gönüller coştukca acılr diller,
Sende sular değil, ruhlar sel, Eğin.
- Her susuzluktan yanar, yakılır,
Fırat ayağını yıkar, çeldirir,
Omuzundan Kadı Suyu dökülür,
Gülsün beş vakitte mükemmel, Eğin.
- Her iki taraf ta hasretle, ahta,
Erkek gurbettedir, kadın tezgâhta,
Ayağın gecede, alın sabâhta,
Hey çalsın Eğin, hey güzel Eğin.

Yusufeli'li Keşfi

— II —

Yazan: Adil ÖZDER

Önceki yazımızda, Keşfi'nin hayatından bazı bilgiler aktarmıştık (1) Bu yazıda da şairlik hüviyetini aydınlatacak eser örnekleri sunuyoruz. Genel olarak diyebiliriz ki Keşfi, şairlik hüviyetile henüz meçhûl bir şahsiyettir. Galiba bu güne kadar adından ve hayatından bahseden tek kaynak da Hikmet Dizdaroğlu'nun «Huzuri» adlı eserile (2) bir kaç kısa kayıttan (3) ibaret kayyor.

Keşfi'nin elimizde bulunan huceli eserleri, onun saz şairliğindeki yeteneğini tam olarak tesbite yarayacak kadar bol değildir. Meselâ, örnek sayılabilecek bir destanını tesbit etmek mümkün olamamıştır.

Şairlik çağının birinci dönemini içerisinde alan ilk on beş yıl içinde, bu saz şairliği hüviyetile onun bol denecek kadar eser verdiğinde şüphe edemeyiz. Şu var ki aynı yıllardaki eserlerine «Divan-ı Keşfi»de yer verilmeyişi, bunların elden çıkmasına sebep olmuştur.

Divan dışı eserlerinden ancak altı parçası, oğlu merhum Huzuri'den tesbit edilebilmiş, bunlara aşağıda 1-6. sıralarda yer verilmiştir. Bunlardan 1 ve 2 sayılı koşmaları, ustası Muhibbi'ye benzektir (4). İlk şairlik yıllarında Keşfi'nin, Muhibbi ile olan sıkı münasebetine de bakarak, bu iki benzeğini aynı yıllara ait mahsulleri arasında saymak yerinde olur.

Aruzlu eserlerine gelince, bunların tamamının divanında toplandığını kabul edebiliriz. Bu eserlerine bakılınca Keşfi, bu ikinci şairliği ve tarikata bağlı kaldığı çağlarında daha çok din ve ahlâk konularına yer vermiştir. Bunları başarı ile işlediğini de söyleyebiliriz. Ancak, kullandığı aruz başarılı sayılmaz. Bu yetersizliğini, oğlu Huzuri de sık sık söyledir. Eserlerinde de aynı gerçeği buluyoruz.

Zor köyünde, 1930 yılında, pek safhi bir tetkik neticesi «Divan-ı Keşfi» için kısaca şu notları almıştım: Tek nus-

ha olan divan 398 sayfadır. İkten bir «Münacat» ve sonra bir «Mevlid-i Şerif» (5) ile başlıyor. Divanım son sayfalarından birkaçı da kopmuştur. O sırada Huzuri'nin anlattığına göre Keşfi, eserini bitirdikten sonra İstanbul'a gitmiş, bu divanı bastırmak için bir «hattat» a yazdırmıştır.

Bu hattat, eseri güzelce yazmış, fakat bozuk bir inlâ kullanmıştır. Çoğu yerinde kelimeler bile yer değiştirdiğinden, aslında aksak olan aruz ölçüsü kimi yerde büsbütün bozulmuştur. Keşfi'nin, eserini İstanbul'da bastırmağa muvaffak olmayışı da bu sebepten olsa gerek.

Aynı divan, şimdi Huzuri'nin oğlu öğretmen Galip Fikri Coşkun'un elindedir.

— I —

Hey ağalar bu sevdaya düşeli
Kalmadı tutarım yandı ha yandı,
Ne mümkündür yedi derya sündürü
Cehim gibi nârim yandı ha yandı.

Baş olmadı felek ile çıştım
Balçık olup topraklara katıştım,
Kerem gibi ihrak öldüm tutuştu
İliğim damarım yandı ha yandı.

Zalim niçin girdin benim kanıma
Halkımı söyleyin o Sulhanıma,
Keşfi der ki bir ed düştü canıma
Aza vü etvârim yandı ha yandı.

— 2 —

Hey ağalar size tarif edeyim
Kaldıramam ağır fastır bu seveda,
Gece gündüz yaş dökürür ağlatır
El sanar ki kolay istir bu seveda.

İkten damardan kanım üzdürür
Kâh can verir kâh da candan bezdirir,
Bazan sefil keda gibi gordirir
Bazan sultanlara eştir bu seveda.

Keşfi der getirin melek sayınum
Kaddi surahimi servi boyınum,
Bir dilbere bend etmişim meylini
Her bir dala konmaz kustur bu seveda.

- 3 -

Gece gündüz feryad eyler ah eyler
Bir dem şad olmayna yaralı gönül,
Lokman-Hekim gelse ne ilaç eyler
Bağrı yanık elger paralı gönül.

Perişandır çhl-i aşkın halleri
Ayrıktır zehir eden balları,
Gönül şad olanlar gıyusu alları
Siyahlar gıyusın karalı gönül

Keşfi'ye bir iken bin oldu derter
Mükellef-i gamdır âşik-i mertler,
Aşiret kan ağlar hoş kaldı yurtlar
Yezdirirsin cılden maralı gönül.

- 4 -

Hayme gibi gülistanı kuşatmış
Ceza eder âşık mihmana zülüm,
Dört yanını almış bisar-head emiş
Düşürür cisimü sıdama zülüm.

Kıymetlenip çiksa dünya yüzüne
Herkes medh emekte özü şöhne,
Dağlar altın olsa yetmez hazine
Hodeldir Yusuf (i) Kananâ zülüm.

Bana derler âşık gözden kes âh'i
Dorununda vardır aşkın hesabı,
Her tellinde beler ecel kasabı
Kaşfi (yd) boyandırır al kana zülüm.

- 5 -

Gönül ister varamı gdem gurbete
Ve lâkin bizleri yar eğlendirdi,
Her dem bir gül için ah il zar eyler
Bülbül-i seydâyî zâr eğlendirdi.

Kalmışım ah ile efgan içinde
Gözlerim yağ döker al kan içinde,
Biz çhl-i perdeyiz İrfan içinde
Bil namus, gayret âr eğlendirdi.

Derd-i dil'im her dilerim söylemez
Vefasızdır atemkâre söylemez,
Demir zinet bend etmeler eğlenmez
Keşfi'yi zülümde dar eğlendirdi (6).

- 6 -

Bir anadan doğmuş üç yüz altmış can (7)
Düşmüş ile odaya dağı bellisiz,
Hikmetin güsterdi ol «Qani Yezdan»
Çlder durmaz el ayağı bellisiz.

Üç ay el ayaksız kılar kararı
Sonra mevrit eder Cenab-ı Bâri,
Bülbül gibi çoktur feryad-ü zârı
Görümez bahçesi bağı bellisiz.

Altı harfdir buna akıllar yetmez

Kamil olan bunda akın dağıtmaz,
Tarih bin üç yüzdür, bir eksik etmez
Keşfi der yürekte yağı bellisiz.

Bundan sonraki bir yazımızda, şa-
irin divanından aldığım birkaç eser ör-
neği sunacağız.

(1) T. F. A. Sayı: 107, Haziran — 1958.

(2) «Yusufuli'li Huzurl-Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri», Hikmet Dizdaroğlu, İllus Basımevi 1949
Ankara, 210 sh. 250 ks.

(3) Ben de, bir kitapçı ve bir iki yazımda
Keşfi'den kısaca bahsetmişim: («Yusufuli'li Mu-
hibbi», A. Özder, Kars il Basımevi 1940, 60 sh. 50 ks.)
59. sh. da Keşfi-Muhibbi münasebeti: «Yusufuli'li
Huzurl başlıklı yazılarımda: («Bizim Çoruh» der-
gisi Nisan 1950, s. 1 — Artvin; T. F. A. sayı 74,
76, 82).

(4) Bu koymayı Muhibbi'ye benek ola-
rak söylediğini Keşfi, oğluna nakletmiş. Karşıla-
ştırınca bu özelliğini görebiliyoruz. Muhibbi'nin her
iki koymasındaki ilk beyitler ve sonraki kafiyele-
ri sırasıyla şöyledir: «Nahiyâr'in haaretinden derdir-
den-Ahış'ta içerin yandı ha yandı.» Ve devam, İm-
kânım, kanım kafiyeleleri. İkincisinde: «Dinleyin ab-
bağlar tarif edayım-Yetmiş iki dertten baştır -bu
sevda» ve atestir, kiştir, cümüledir kafiyeleleri. (bk.
A. Özder'in aynı kitapçığı sh. 9, 11).

(5) Huzurl'un da ayrı bir Mevlidi vardır. Bu
konudaki tartışmalar için bakılabilir: T. F. A. sayı:
19, 21, 24, 26, 31. Dizdaroğlu ve M. Gökalp arasın-
da geçen tenkid ve tartışmalar.

(6) Prof. Sayın F. Köprülü'nün «Saz Şiirleri
Antolojisi» eserinde (III — 622) Emrah üzerine
kaydedilen koşma ile, bizim, Huzurl'den yazdığımız
bu metin arasında pek az fark vardır.

(7) Tarihata girdiği yıllarda, su üzerinde
kurbaga yumurtalarını seyr ederken merak edip
yumurtaları saymış ve 350 tane olduğunu görünce
bu «muamma» su yanıtına olarak söylediğini oğ-
luna sonraları anlatmış.

Cemal KUTAY'ın Hazırladığı Türkiye Hürriyet ve İstik- lâl Mücadeleleri Tarihi

Türk Tarihi'ne ışık tutan eser.
Şimdiye kadar 6 cilt çıkmıştır. Her
cildin fiyatı 15 lira olup, seri 20
ciltte tamamlanacaktır.
Posta Kutusu 167 - İstanbul.

Ölümünün Dokuzuncu Yılında :

Vahit Lütfü Salcı

Yazan: Şerif BAYKURT

Türk edebiyatına, altısı basılmış olmak üzere
onbir eser (1), dergi ve gazetelerde yayınlanmış pek
çok makale, şiir, tetkik yazısı ve melodileriyle tes-
pit edilmiş bektâşi nefesi bırakan Vahit Lütfü Sal-
cı kimdir?

Çalışmaları, bazı Fransız mütefekkirlerinin bile
nazarı dikkatini çekecek kadar değer ifade eden (2)
Vahit Lütfü Salcı'ya karşı biz neden mezarına bir
taş koymıyacak kadar ilgisiz kaldık?

İhtiyar Salcı'nın başında pamuk yığını saçları-
yla, köyden köye, çok zaman yaya doluşarak folklor
malzemesi derleyişi görülecek bir haldi. Manevi var-
lıklarımızın kaybolmaktan kurtarılması için durma-
dan didinen bu millî kültürlü âşığı adam hakkında za-
man herhalde bazı şeyler söyleyecektir. Biz şimdilik
onun kısa biyografisini vermeye yetiniyoruz.

Vahit Lütfü Salcı 1299 yılında İstanbulda doğ-
du. Babası telgraf müfettişi Lütfü Bey, annesi de
Kadırgah binbaşı cerrah Süleyman Beyin kızı Na-
ciye Hanımdır. V. L. Salcı ilk tahsilini İstanbulda,
ortayı Kuleli Askerî idadisinde yaptı. Harbiye
İkinci sınıfında, yüksek tahsilini tamamlarken 1317 de
Elâziz'e sürgün edildi. Buna sebep, kırk
kışı arasında Trabıusgarba sürgün edi-
len halasının oğlu Safi Salcı ile muha-
beresidir. Safi Salcı da Harbiye Okulu-
nun Erkânharbiye sınıfındayken, Mi-
zanî Murat Beyin Paris'te nesrettiği
eserlerini arkadaşlarıyla birlikte okudu-
ğundan istibdat devrinin kararıyla Trab-
ıusgarba sürgün edilmişti.

V. L. Salcı menfa hayatında meş-
rutiyet ilânına kadar kaldı. O zamanki
Sivas valisi Reşit Âkif Paşanın delâle-
tiyle Sivas dolaylarında tetkikler yap-
tı. Aynı zamanda yine menfada bulunan
(Birinci Cihan Harbinde Arabistan ku-
mandanı olan) Mersinli Cemal Paşanın
himayesiyle İstanbula geldikten sonra
Erkân Harbiye şifalıyla Edirneye tâ-
yin edilen Paşa V. L. Salcı'yı da be-
berinde götürmüş, Edirne valisi Hacı
Adil Bey'e tavsiye ederek Ada nahiyesi
müdürlüğüne tayininde müessir olmuş-
tu. Gene Salcı, bu sırada hırpalayıcı bir
sevda yüzünden bu memuriyette uzun
zaman kalamadı (3). İstifa etti. Bir
müddet sonra şimdi Bulgaristan'da kal-
mış olan Ahtapolu kazasında tahrirat

1918 yılında Vahit Lütfü Salcı
Şerif Baykurt'la Trabıusgarba.

kâtipliğinde bulundu.

Balkan Harbinde Trakyanın işgali
sıralarında İstanbula geldi. Dahiliye Ne-
zaretinde kaldı. Birinci Cihan Harbi
patlayınca silâh altına alınarak Beşinci
Fırka müzika muallimliğine gönderildi.

Mustafa Kemal Bey emrinde Çan-
akkale Harbinin sonuna kadar hizmet-
te bulundu. Sonra Küçük Cemal Paşa,
onu Şamdaki Sekizinci Kolordusuna al-
dırdı.

25 inci Fırka Müzika muallimliği-
yle Şamda, Kudüste ve Birüs-sebi'de na-
kerliğini yaparak terhis edilen Salcı
memuriyet almak için Kırklareli'ne gel-
di. Fakat bu sırada Yunan işgali oldu.
Salcı pek büyük işkencelere maruz kal-
dı. Trakya Yunan istilâsından kurtul-
duktan sonra Salcı, Kırklareli'nin De-
mirköy tahrirat kâtipliğinde, il evrak
memurluğunda, idare heyeti il tahrirat
kalemi baskâtipliğinde, zaman zaman ist-
tifa ederek bulundu. Kırklareli'nde ev-
lenerek çoluk çocuğa karıştı. Kendisi-
nin de ifade ettiği gibi artık Kırklare-
li'li oldu.

Salcı, memuriyet hayatında derece

takip ederek yükselemeyişinin sebebini ilmi çalışmalarının ve muharrirlik hayatının bir neticesi kabul ederdi.

Salcı'yı bir aralık, Alpulu Şeker Fabrikası da himayesine almıştı. Salcı bu himaye zamanında önemli eserlerini hazırlıyabilmiştir. En son memuriyeti Polos nüfus memurluğu idi. 1949 da 65 yaşını doldurup emekliliğe çıkarıldığı günlerde Kırklareli Halkevi kendisine bir jübile tertipledi. Salcı bundan pek büyük zevcin duydu, pek mütehasşis oldu. Kendisi birçok gençlerin de konuşmalarından sonra yaşlı gözlerle kürsiye çıktı. Gözyaşları içinde yaptığı konuşmasını aşağıdaki cümlelerle bitirdi:

«Okuduğumuz büyük ilim kitaplarından anlıyoruz ki; aslen Flâman' rından olup, Berlin ve Viyana'da yaşayıp milletlerarası musiki dâhisi olarak kabul edilen Ludvik Fon Beethoven yarındakilerle (komedi bitti, perde indi) demıştır. İşte benim de artık oynamağta olduğum komedi bitmiş ve perde inmekte bulunmuşken siz gençler bana bu akşam bir perdelik daha rol vermekle hayatıma hayat kattınız. İşte bende bu akşamdan kalan zevk ve saadet budur. Şu halde sizin bana güven ile verdiğiniz bu rol ve vazifeyi bundan sonra daha canlı ve heyecanlı olarak yapacağuma değerli huzurlarımızda söz veriyorum. Sevgi ve ilginize sevinçli göz yaşlarıyla teşekkür ederim.»

Fakat kader, gençlerin Salcı'ya verdikleri ikinci perdedeki rolü çok gördü.

Büyük

Osmanlı Lûgatı

80.000 Kelime, Terkip - 10.000 Beyit, Mısra

Hazırlayanlar:

Ali Rıza ALP - Sabahat ALP
36' sayfalık her fasikül 150 kuruş.
Abone olanlara 12 fasikül, 12 lira.
Şimdiye kadar 5 fasikül çıktı.
Abone ve Müracaat: Posta K. 44,
Beyazıt - İstanbul

BAYRI ANILDI

Gegen sayımızı hayat ve hâtırasına ayırdığımız büyük folklorcu ve edebiyat tarihçisi merhum Mehmet Halit Bayrı için «Türk Folklor Derneği» bir anma günü hazırlamıştı.

31 Ocak 1959 Cumartesi günü saat 15 te Çemberliktaşa, Dernek odasının da bulunduğu Türkiye Muallimler Birliği salonunda yapılan anma gününde memleketimizin tanınmış fikir adamları, Türk Folklor Derneği mensupları, TMTF Folklor Şubesi üyeleri ve merhumun akrabaları hazır bulunmuştur.

Sirasile Sadı Yaver Ataman, Ahmet Kutsi Tecer, Ord. Prof. Ziyaettin F. Fındıkoğlu, Hikmet Turhan Dağhoğlu, Eflâatun Cem Güney, İhsan Hınçer, Şerif Baykurt, Mehmet Gökalp ve Mihrimisa Damgacı Bayrı'nın muhtelif cepheleleri hakkında konuşmuşlardır.

Aradan henüz bir kaç yıl geçmeden, bir sabah (4 Şubat 1950) Vahit Lütfi Salcı'nın ebedi uykusuna başladığını haber aldık. Çok soğuk ve karlı bir kış gününde Salcı, beş-on münevverin omuzları üzerinde götürülerek, Kırklareli Asri Mezarlığında toprağa verildi.

(1) Vahit Lütfi Salcı'nın eserleri: Basılmış olanlar:

- 1 - Feryad-ı İstibdat
- 2 - Hafıye Darbesi
- 3 - Sez Şairleri Gibi
- 4 - Gizli Türk Musikisi
- 5 - Türk Din Oyunları
- 6 - Benim Gibi

Basılmamış eserleri:

- 1 - Kırklareli Şairleri
- 2 - Türk Alevi Kadınları
- 3 - Türkçesiz Hristiyan Şairleri
- 4 - Kızılbaş Şairleri
- 5 - Kırklareli Kadın Şairleri

(2) M. Ragıp Gazimihal'e mektup. Bakınız. T. Folklor Araştırmaları Sayı: 19.

(3) Bu biyografi, Vahit Lütfi Salcı'nın, jübilesi münasebetiyle bizzat kendisi tarafından verilen notlardan istifade edilerek hazırlanmıştır.

Bir Kadın Halk Şairimiz :

Âşık Döne Sultan

Yazan: Ferit Ragıp TUNCOR

Asırlar bile geçse tükenmeyecek bir şiir kaynağımız var: Halk şiiri.

Henüz tanımamış, ismi duyulmamış ümmî genç bir kadın şairimizi takdim ediyorum. 14 yıldır ara vermeden şiir söyleyen Âşık Döne Sultan Eskigeçir'in Seyit Gazi kazasının Büyük Dere köyündendir. Babası Âşık Haydar Kaya tanınmış ve hatırı sayılır bir halk şairidir. Annesi Hanım Kaya bir ev kadınıdır. Şair Âşık Haydar Kaya çiftçidir.

Döne Sultan 1948 senesinde Yeşil Yurt'un muhtarı Yusuf Can ile evlenmiştir. Döne Sultan Can hâlen 34 yaşlarında kadardır. Zeki bakışlı, canlı ve sezgisi kuvvetlidir. Şiir söyleme zevbesi, evlenmeden iki yıl evvel doğmuş, 22 yaşlarında iken şiir söylemeye başlamıştır. Döne Sultan Can okuma - yazma bilmez. Anne ve babası sağdır. Hâlen iki çocuğu vardır. Bunlardan biri erkek, diğeri ise kızdır. Erkeğin adı Nihad, kızın ismi ise Saide'dir. Nihat 7 yaşındadır ve ilkokula devam etmektedir. Saide 4 yaşındadır. Henüz okulu çağında değildir. Döne Sultan Can güleç yüzlü, cana yakın, misafirperver ve şefkatli bir kadındır. İyi bir annedir. Çocuklarına karşı şefkatlidir. Ev işlerini gördükten sonra tarlada da çalışır. Pancar ekiminde ve toplanmasında büyük gayretli görülür. Ev çalışmada da erkeğinden geri kalmaz.

Döne Sultan'ın kendinden başka üçü erkek, biri kız olmak üzere 4 kardeşi daha vardır. Bu kardeşlerin dördü de evlidirler. Döne Sultan Can çay içmeği çok sever. Meyvelerden ise en sevdiği limondur. Hassastır. İrticalen şiir söylemede ıstıdır.

Ankara'ya ilk defa gelen Döne Sultan Can'ın nasıl keşfedildiğinin hikâyesine geçelim:

Âşık Dursun Cevlanî, Eskigeçir'in Hamidiye'sinde Yunus Emre İlk Öğretmen Okuluna davetlidir. Öğretmen okulunda bir konser, bir musiki ziyafeti vardır. Böyle musiki ziyafetlerinde Âşık

Dursun Cevlanî muhakkak davet edilir. Nettekim Yunus Emre İlköğretmen Okulu toplantısına Âşık Dursun Cevlanî de çağrılmıştır. Konser sırasında okul müdürü bulunan Avni Özbenli ile Tüfke ve Müzik öğretmenleri ve okul talebeleri Dursun Cevlanî'nin etrafını sarıyorlar ve ona Hamidiye'ye bir mahalle kadar yakın olan Yeşil Yurt köyünde değerli bir kadın halk şairinin bulunduğundan bahsediyorlar. Sanatkar Âşık Dursun Cevlanî bu kadını görmek ve hakikaten değerli ise onu bir imtihana tabi tutarak onu sanat âlemine tanıtmak istiyor. Şairin isteği üzerine ona yol gösterenler kendisini Yeşil Yurt köyüne ulaştırıyorlar. Âşık Dursun Cevlanî köye akşam üzeri varmıştır. Onu Asaf adlı bir köylü misafir ediyor. Muhtar çağırıyor. Köyün muhtarı, Âşık Döne Sultan'ın eşi bulunan Yusuf Can'dır. Yusuf Can ile Dursun Cevlanî tanışıyor ve sohbetে dalyorlar. Söz muhtarın eşi Döne Sultan'a ve dolayısıyla de onun şiirlerine intikal ediyor. Muhtar, misafiri alıp evine götürüyor. Yusuf Can ve bacanağı Kara Ali'nin de bulunduğu bir mecliste Döne Sultanın şiirleri mevzu bahis oluyor. Mecliste Döne Sultan'ın erkek kardeşi Süleyman Kaya da hazır bulunmaktadır. İçeri Döne Sultan giriyor. Hoş geldim dedikten sonra Âşık Dursun Cevlanî eline sazını alarak kadın şairi imtihana çekiyor ve başlıyorsa sözünü soruyor:

«Diyse Âşık, söz ver benim sözüme,
Âşkın âlemine eribildin mi?
Neler göldü geçti devrî âlemde?
Uzağı yakından görebildin mi?»

Sazın ahengiyle gönülden kopan bu hitabı dinleyen Âşık Döne Sultan hemen Dursun Cevlanî'ye cevap veriyor:

«Bu aşka gırltır olduğum zaman,
Bir sırri esrara erdim efendim,
Cem oldu bagıma pıtlar, erenler,
Râberâ yüzünü gördüm efendim.»

Konya Folkloru :

Sarıcalar Köyünden Ninniler

Yazan: Seyit KÜÇÜKBEZİROİ

Konya'nın masalları, türkülleri, tekerlemeleri, duaları, âdet ve gelenekleri gibi ninnileri de kendine has bir özellik, bir güzellik ortaya koyar.

İşte size bir kaç Konya ninnisi:

Cadır dağlar cadır dağlar
Üst üstüne yatar dağlar
Yavrum güleşe çıkmak
Mor menevşe bittir dağlar

Garı dağların eteği
Ö da aslanlar yatağı
Yavrum derdinin ortağı
Nenni yavrum sana nenni

Nenni dısem bent yakar
Ağzın hal dudagın seker

Bu sefer yine Aşık Dursun Cevlanı
SAZI ile genç kadına sesleniyor:

«Dilerim etenden için ni bade,
Ne kadar müddetle kestiler yade,
Aşka suvar mısın, yoksa piyade;
Huzurunda dıvan durabilirdi mi?»

Genç kadın girimiz eniştesi, bacanağı ve esmin yüzünde bakışlarını dolastırdıktan ve onlardan cesaret aldıkları sonra Aşık Dursun Cevlanı'ya hem cevapını yapıyor:

«Yüreğimde vardır bir ince saz,
Büylece yanyana koydular bizi,
Oniki katardan aldım ezacı;
Kademinde birar verdim efendim.»

Bu imtihan sazla ve sözle bir hayli devam ediyor ve bütün imtihan derecelerini, irticalî olarak ve yukarıda sizin de şahit olduğumuz şekilde Döne Sultanı muvaffakiyetle geçiriyor. Bunca yıllık bir değer taşıyan Aşık Dursun Cevlanı'nın de parmağı ağzında kalmış ve Döne Sultanı takdir etmiştir. Nihayet genç karı kocayı Aşık Dursun Cevlanı Ankara'ya çağırıyor ve ben onlarla Ankara'ya geldikten sonra Aşık Dursun Cevlanı'nın delâletiyle tanıştım.. Ankara'da Şair Döne Sultanı sanat muhterine tanıtan Aşık Dursun Cevlanı nihayet bu kadınla imtihanlaşmasını ve sa-

ir kadının şiirlerini içinde toplıyan (Bülbüller) adlı 32' sahifelik bir kitap Aşık Döne Sultanı ölmezler arasına katmış onu bütün Türkiye çevresine tanıtmıştır. Kitap (Aşık Dursun Cevlanı, Çalışkanlar Mahallesi Kireç Ocakı No: 755/3 — Altındağ — Ankara) adresinden 150 kuruş karşılığında sipariş edilebilir. Aşık Döne Sultanı şiirleri kitabın II inci sahifesinden itibaren başlamaktadır. Aşağıya onun kendi şiirlerinden birkaç kit'a alarak bu yazıma son veriyorum:

Bir misafir evde gelir oturur,
Mağribi masraka sevap yetilir
Misafir rızkını bile getirir;
Misafir babalar hoş safa geldi.

Dört kösenin cırağını yandırır,
Mağrıptan masraka kadar döndürür,
Sofrasına hayır bereket kondurur;
Misafir babalar hoş safa geldi.

Misafir odanın gezer yüzünde,
Dür dekülür misafirin sözünde,
Hızır gezer misafirin izinde;
Misafir babalar hoş safa geldi.

Döne Sultan dört kösenin dışına,
Mert dayanır omak ile aşına,
Misafir olursa sofrı başına;
Misafir babalar hoş safa geldi.

Gelenekler ve Görenekler :

KOYUNCU TÜRKLERDE SAYA ŞENLİĞİ VE Kars'ta Derlenen "Sayacı Türkülleri,"

— I —

Yazan: KIRZIOĞLU M. Fahrettin

Atalarımızın çok kutlu ve uğurlu bir hayvan saydığı koyun'un, Türk millî tarihîyle folklorunda büyük bir yer vardır. Mete (m. ö. 209 — 174) zamanında en parlak çağlarını yaşayıp, Japon denizinden Hazar denizi ve Ural ırmağına varınca yayılan Asya topraklarını bir bayrak altında birleştiren Hun-Kunlar ile bunların Atilla (437 — 453) idaresinde bütün Doğu — ve Orta — Avrupa ile Güney - Baltık ülkelerine hâkim olan Batı-Hunlar, adlarını «koyun» un eski biçimi olan «kon»dan almışlardır. Kaşgarlı Mahmud ünlü eserinde, XI. Yüzyılda Türkistanda Oğuzların koyuna «koy» ve kelime ortasın da veya sonundaki «y» lerini «ny»ye çevirerek konuşan Argu Türklerinin ise «kon» demektedirler bildirmişti (Divânü Lügati't-Türk, türkçesi, I. 31; III. 140). Gök-Türk yazıtında da koyun anlamına yalnızca «kon» sözü geçmektedir. Eski Arsaklı (Part) Türkmenlerinden olup, İslâmîkattan önceleri Doğu-Anadolu ile Azerbaycana gelip yerleşmiş olan Karakoyunlu ve Akkoyunlu adlı yaylacı-kışlacı pek büyük göçebe Türkleri de düşünürükçe, «koyun»un tarihimizdeki yerini bir bakışta sezebiliriz. Buna, Japon denizinden Yukarı-İrât boylarına varınca yer yer eski Türk mezarlıklarında görülen «koğ — koyun heykeli» mezartaşları ile, halkımız arasında yaşayan koyun üzerine birçok inanış, anlatma ve gelenepleri de katmak gerek. Bugün bile Dersim Tunceli'de Alevî-Zazalar ile İğdir'in Karakoyunlu adlı köyündeki yerli şii-cafferi Türkler, ağır ölümlerinin mezarı üzerine erkekse koç, kadınsa koyun heykeli yapmakta ve yeni harflerle ölünün adını ve doğum-ölüm tarihlerini yazmaktadırlar (Kırzioğlu, «Dede Korkut Oğuz-nâmeleri», I. Kitap, 23-25; «Kars Tarihi», I, 188-189, 504-505, 571).

Dilimizde koyun üzerine en eski manzumeyi, «Divânü Lügati't-Türk»

te (III, 102) yedi heceli olarak bulmaktayız. Gündönümüne doğru sürüler içerisinde koç ile tekelin seçilip dişi ve sağmaların ayrıca otlatılması ve artık büyümüş olan yavrularla anaların bir arada otlaması gerektiğini bildiren ve Kaşgarlı'nın örnek verdiği halk şii şöyledir:

«Koçgar, teke seçildi (seçildi)
Sağlık sürüg koşuldu;
Sütler kamug yuşuldu
Oğlak, kuzu yamraşur.»

Bugünkü dilimizle:

«Koç, teke ayrıldı; sağmal sürü koşuldu dizildi; sütler bütün aktı; oğlak kuzu karışır.» Yine Kaşgarlı'dan (I. 347), Türklerin yabancı ay adlarını kullanmayıp, «Nevruz (22 Mart) dan sonraki ilkbaharın ilk ayına Oğlak-ay» ve bundan sonrakine de «Uluğ-Oğlak-ay» dediklerini öğreniyoruz. Bugün Doğu - Anadolu'da da «çoban-hesabı» denilen eski halk takviminde Marta «Döhlökümü» ve «Kuzmayı» denilmektedir (Nisan'a «Yağmurayı», Mayıs'a «Çiçekayı»...). (*) Yine Doğu ve Güney-Anadolu Kasım ayında koçu koyuna kattıkları için, bu aya «Koçayı» denilmektedir. Resmî Vilâyet «Sâlnâme»lerinden de öğrendiğimize göre, Diyarbakır'da «Rûz-i-Kasım»ın üçüncü yani Kasım ayının onuncu ve Erzurum - Kars bölgesinde ise bundan 10 gün sonra olarak 20 Kasım'da koçkatımı yapılır ve 15 gün sürer. 19-21 Kasım günlerindeki fırtınaya da, İstanbul takvimlerinde bile «Koçkatımı Fırtınası» deniliyor. Kuzular beş ayda doğduğundan, Koçkatımından 150 gün sonraki iki hafta içerisinde bütün koyunlar ve keçiler doğmuş olurlar. Fakat Çukurova, İğdir gibi pamuk yetiştiren sıcak bölgelerde koçu Eylül ve Ekim'de koyuna katarlar. «Divânü Lügati't-Türk»te (III, 132), «Köğ» sözünün anlamı «koçun yahut başka hayvanların kışa yakın aşması» denildikten sonra, «Koy-Köği boldı»

Koç-Katımı oldu» denilerek, bunun «kısa yakın», yani bütün 40 paralel derecesindeki ülkeler gibi, Kasım ayında yapıldığını belirtiyor.

★

Azerbaycan ve Anadolu gibi Oğuz Türkçesiyle görüşen ülkelerde, koyunun doğumu ile ilgili şenliklere «Saya, Saya-Bayramı»; bu şenliklerde ötedenberi yaygın olan ortama türkükleri söyleyen ve baytar-çoban sayılan kimselere de «Sayacı, Sayacı» denilmektedir. Başlangıçta göçmel/göçebe yaşayan Osmanlı ve Akkoyunlu sülâleleri çağında da bu «Saya» geleneği kuvvetle yaşadığından; eski metinlerde ve sözlüklerde bile «Saya» sözünü bulmaktayız.

Fâtiş çağrî şairlerinden Enveri, «Düstürnâme»inde:

«Bir saya-kaftan ile Paşa yayan

Ol yana seğirdüben oldu revân», diyor. Bu «Saya-kaftan»ın «üstten giyilen işgömlüğü» olduğu biliniyor (T. D. K., «Tanımlarıyla Tarama Sözlüğü», Ankara 1954, III, 606).

Amasyalı Değişî Mehmed Efendi 1580 de yazdığı «Et-Tuhfet üs-Seniyye» adlı farsça-türkçe lügatinde, farsça «Sâd» sözünün karşılığı şöyle yazıyor:

«Arı, pâk olan nesne ve gayri cinsle karışmamış. Sâde mânasına dahi gelir ki türkte saya derler.» («Tanımlarıyla Tarama Sözlüğü», III, 606).

Sofyalı Nîmetullâh, 1540 yılında yazdığı farsça-türkçe lügatinde, rumî 6 ocak (şimdiki 18 Ocak) günü sabaha karşı hristiyanların haçı suya atma yortusu için şöyle diyor: «Şeb-i Sede: Saya Gecesi; yani Kâfirlerin Haçı suya bıraktıkları gece ki sovuğun gayet şiddetli zamanıdır.» («Tanımlarıyla Tarama Sözlüğü», IV, 669).

Bu takvim, Hazar denizindeki İran kıyıları ve Bağdad gibi XV. Yüzyıl ile 1540 tan önceki yıllar için İran (Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safîli) devletinin kırsal yerlerindeki Türklerin «koçkatımından yüz gün sonraki Saya-Günü, Saya-Bayramı» na rastladığı için, çok doğrudur. «Saya, Sayacı» sözleri, bugün kullandığımız «saymak» masdarından çıkan «sayı, sayım, sayan, sayış» sözleriyle bir kökten gelmez. Şeyh Sü-

leyman Efendi «Lûgat-i Çağatay» da (s. 184) bundan gelme sözleri şöyle anlatıyor:

«Sayag: yol, sayak, usûl, kaaide, tarz; tenha tarik, bîpervâ, serseri, hezel ve hezeyân; kanun, düstür, (rusça) zagon.»

«Sayamak: harc, saymak, hisab etmek, ta'dâd.»

«Saylamak: seçmek, intihâb etmek, hisab tutmak.»

H. Zübeyr ve İ. Refet'in 1932 de Ankara'da basılan «Anadilden Derlemeler» adlı kitabında (s. 330) «Saya; 1 — Çobanın barınacağı yer, sülterin muhafazasına mahsus yapı (Sivas); 2 — darvar yatağı (Osmaneli); 3 — işlemeli üst yelegi (Avşar), mavi ile lâcivert arasında boyanmış işgömlüğü (Gaziantep).» anlamlarına tesbit edilmiştir.

«Radloff» sözlüğünde (288, 294) Türkistanda «Saya: koyunla vergi toplanması»; «Sayacı: vergi için koyun sayan memur», deniliyor. Ş. Sâmî «Kaamûs-i Türkî» de (s. 815), İstanbul'da son yıllarına değin Osmanlı Sarayında yaşayan «saya» deyimini ile buna âit ocak ve çuha üzerine şunları yazıyor:

«Saya: — Saymak'tan isim — sâbıkda aghâmanın (koyunların) ta'dâdiyle resminin cibâyetine (vergisinin toplanmasına) memûr tahsildârân sınıfı, aghâm memûrleri, mirî mandıracları; Saya Ocağı: bu sınıfın silk-i mahsûsu ki el-yevm iyd-i Adhâda (Kurban Bayramında) Saray-i Hümayûn kurbanlarını takdim etmek hizmetleriyle muvazzaf olup kıyâfet-i mahsûsaları vardır. Saya Çuhası: bu ocak ofrâdının esvâbına mahsus bir cins kabaca çuha.»

★

Kuzey-Azerbaycanlı edebiyat tarihi araştırmacılarından Köçerli Ferîdun Beğ, ilk olarak «Sayacı-Sözleri» adlı türkükleri toplayıp neşretmiştir. Önce 1910 da Tifliste rusça tercümeleriyle ve 1912 de de Baku'da türkçe «Balalara (yavrulara) Hediyeler» adlı okuma kitabında bunları yayan Köçerli, sayacı için şu haberi vermiştir:

«Sayacı, ne bir âşık (halk şâiri), ne de İmam Ali'yi medheden bir derviş tiptir. Bilâkis bu, bilhassa kışın ve son-

baharın sonlarına doğru, köy köy dolaşarak serbest bir edâ ile sayacı — türküsünü söyleyen ve göçbelerin hayvanlarını medhile ruhlarını okşayan ve, mukabilinde: un, peynir, buğday, arpa ve saire gibi, sırf gıdaya âit esya toplayan, adı bir Terekeme'dir» 1). Köçerlinin derlediği «sayacı — sözleri»ni, Edebiyat Fakültesi Türk Dili Tarihi Profesörü Dr. Phil. Ahmet Caferoğlu 1934 te İstanbul'da ve 1938 de Napoli'de (italyanca tercümesiyle) olmak üzere iki defa neşretmiştir 2). A. Caferoğlu, 1941 yazında Kars İlinde ağız derlemeleri yaparken, Zarga'ta (Arpaçay kaza merkezi) bir kadından «sayacı — türküsünden» adı altında, «Malların Destanı»ndan 4 kita ile koyunlar ve teke üzerine 6 parçayı tesbit ile neşretmiş ve «Saya» sözünün Kars Terekeme/Karapapak halkı ile Kars Türkmenleri arasındaki anlamına şöyle işaret etmiştir 3):

«Saya: — Terekemelerde — Kuzuların doğduğu vakit, köy köy dolaşarak, siriir sahiplerinden hediyeler toplayan derviş yahut çoban. — Türkmenlerde — Nesir, edebiyat nevi.»

Gerçekten de Kars İlinde «saya» bu anlamlarda kullanılmaktadır. Köroğlu, Kerem — Dede gibi yaygın halk hikâyeleri söylenirken, nesrine «saya», nazımına da «söz» veya «deyiş» denilmektedir. Ayrıca, yurdumuzda kunduracılıkta, a-yakkabının yüzüne «saya» ve bunun dışına da «saya dikişi» denilmektedir. Koyun ve keçi derisinden olan ayakkabı sayacı ile, koyun-çobanı, koyun-baytarı, koyun-takımcısı olan «sayacı» arasında bir yakınlık olsa gerektir.

«Çel Folkloru» adıyla millî kütüphanemize üç güzel eser armağan etmiş olan Müftü Sait Uğur, 1943 başında neşredilen «Saya Bayramı» adlı makalesinde, Marsin bölgesindeki yaylacı-kışlacı Türk yayayışına bağlı koyuncu halkımız arasında bu adla yaşanan eski bir millî bayramı anlatmıştır 4). S. Uğur, «Çel'de hâlâ yaşamakta» bulunan eski bayramlardan birisi olan bu geleneğin için şu haberleri veriyor:

«Türklerin Saya Bayramı dedikleri bayram, İllkânunun (Aralık ayının)

Bize gelen KİTAPLAR

★ Mahmut Ragıp Gazimihal: «Asya ve Anadolu Kaynaklarında İKLİĞ». Türk yaylı halk sazları hakkında bilgiler. Ankara Ses ve Tel Yayınları Organografya Araştırmaları: 1. 19X12 boyunda, 76 sayfa, 6 lira.

★ Marguerite ve Edmond Buchet'nin Fransızca tercümesinden Fikri Çiçekoğlu: «Anna Magdalena Bach'in Hâtıraları.» Ses ve Tel yayımları, Ankara. 19X12,5 boyunda, 168 sayfa, 6 lira.

★ Ömer Özbaş: «Gaziantep Dolaylarında Türkmenler ve Baraklar.» Gaziantep Kültür Derneği Kitap ve Büroşür Yayınları: 8. 20X13,5 boyunda, 112 sayfa, 300 kuruş.

★ Mehmet Seyda: «Yaş Ağaç». Roman. Varlık Büyük Cep kitapları: 83. 132 sayfa, 2 lira.

★ Behçet Necatigil: «Arada». Şiirler. Yeni Türk Şiiri: 41. Varlık Yayınları, 17X12 boyunda, 64 sayfa, 1 lira.

★ Azra Erhat: «Aristophanes», Dünya Klâsikleri: 15. Varlık Yayınları, 17X12 boyunda, 96 sayfa, 2 lira.

★ Robert Dottrens-Dr. M. Baba Arıkan ve I. Memduh Seydol: «Eğitim ve Demokrasi». 24X17 boyunda, 48 sayfa, 3 lira.

yirmibesinden İkinci kânunun (Ocak ayının) onuna kadar (16 gün boyunca) yapılır. Çünkü, koğu koyuna eski yani rumî Ağustosun onbeşinde nihayetine (şimdiki takvimle 28 Ağustos — 12 Eylül arasında) katarlar, Bazan yüksek yerlerde Eylül başında, sıcak yerlerde de Ağustosun onbeşinde koğu koyuna katarlar. Buna göre Koçkatım'ından alıp sayarak yüz gün olunca, kuzu anasının karnında tüğlenir ve canlanırmış ve bundan elli gün sonra da kuzular doğar. Kuzuların doğması Subat başında ve yahut ortalarına doğru olur. İşte Koçkatım'ından sayarak yüz gün sonra bu bayramı yaparlar.»

«Bu yüzünü günde bütün çobanlar,

koyuncular, çocuk çocuk toplanırlar. İçlerinden bir çoban seçerler; bu çobanın yüzünü is ile siyaha boyarlar. Bunun başına keçeden uzun bir külâh giydirirler ve çamaşırının üzerine de irili ufaklı çan takarlar. Bu çanlı çoban salanarak, dombuldayerak yürümeğe başlar. Üzerindeki çanlardan büyük gürtlütiller ve sesler çıkar. Bu çobana Tomus derler. Bunun yanında bir de kılavuzu olur ki ona da Sayacı derler.»

«Bunlar bu kalabalıkla ev ev, çadır çadır geçerler; her evin ve çadırın önüne geldikleri zaman Sayacı adam, aşağıda yazılı türkiyü söyler. Her evden avâyatlarını alırlar. Tomus, avâyadı almaya kadar kendini çadırın önüne atar ve orada yatar. Avâyadı aldıktan sonra kalkar. Böylece bütün çadır ve evlerden herkesin gücünün yettiğine göre: un, bulgur, yağ, pekmaz, seker, bal, üzüm, incir, peynir, para ve başka avâyat alırlar. Bu toplanan yivecek birkaç eve dağılır; meselâ bir evde pilâv pişirilir, başka bir evde unla hamur yapılır bir leğen içine konur ve üzerine sadeyağ döktülür. Bu leğenin üstüne ve altına ates kömürü konur. Orada güzelce kiplarını pişir. Başka bir evde de helva yapılır. Diğer evlerde de başka yemekler hazırlandıktan sonra büyük bir çadıra ve yahut da bir meydana toplanırlar. Sofralar kurulur, Sayacılar orada yemekleri yerler ve bundan sonra birçok oyunlar ve şenlikler yaparlar, sonra dağılırlar.»

«Bu tören ve bu bayram, ilk akşamdan başlayarak geceyarısına kadar sürer. Bu bayramda unutulmuş ve çağırılmamış çoban olursa, oymağın ulusuna şikâyet eder; unutulmuş çobanın Sayacılar tarafından gönlü alınır. Saya Bayramında söylenen türkî sudur (aşlında altısı 7 ve üçü 6 heceli beyitler):

«Salamın aleşküm ağalar, beğler:

Sallı, sepli böz evler:

Selâm verdim aldınız mı?

Saya geldim duyduunuz mu?

Saya, saya sekiz aya,

Koc katavlar dokuz aya,

Koyunumuzun yitü yetti,

Kuzusunun, tüzü bitti.

Koyunumuzun dölü'ne kaldı?

Koyunumuzun dölüne elli gün kaldı.

Ak-koyun, koyunun beği

Gök-koyun yüreğin yağı,

Dü dedim, meledi;

Tuz verdim, yaladı,

Yaz gelir, güz gelir,

Kolları sıvalı kız gelir,

Ak-gelin, gök-gelin,

Çalpata çuvalı dök gelin.»

Sait Uğur yukarıdaki her beylin göçebelere bilinen anlamını anlatırken «saya» sözü ve gün hesapları için de şöyle diyor:

«... Gene bu türkünün ikinci beytindeki saya'nın anlamı: koyun ve kuzusu ve doğumu hakkında birtakım bilgiler saymağa, söylemeğe geldim, duyduunuz mu? demektir. Üçüncü beytin anlamı da, Saya Bayramı'ndan başlayarak sekiz ay bitip de dokuzuncu ay başladığında koçu koyuna katarlar ve çiftleştirirler ki bu da, yukarıda söylediğimiz gibi, eski Ağustosun onbesinden sonuna kadardır. Dördüncü beyitteki Koyunumuzun yitü yetti — Kuzusunun tüzü bitü'nün anlamı da, Koçkötümü'nden başlayarak yüz gün oldu ve kuzusunun tüzü bitti, bundan ötürü Bayram ediyoruz, demektir. «Beşincinin anlamı da «Kuzular analarının karnında tüğlendiğinden, elli gün sonra koyunlar kuzulamağa başlar, demektir.»

(İkinci yanıda bítecek)

*) Bak. «Kars Hinde Yerli Halk Takvimi Değerleri Üzerine», Folklor Postası dergisi, Haziran 1945, sayı 9, s. 9-19.

1) A. Caferoğlu'nun nakli, «Azeri Halk Edebiyatında Sayacı Sözelere», Azerbaycan Yurt Bilgisi dergisi (İstanbul), 1931 Kasım-Aralık, sayı 35-36, s. 354.

2) Anılan yer, s. 357-364; İtalyanca tercümesiyle «La Canzone del Sayacı, nella Letteratura popolare dell'Azerbaiğano», Napoli 1938, Yusuf Dök V. sırof, «Azerbaycan Edebiyatına Bir Nazar» (İstanbul 1937/1921) adlı kitabında (s. 13) «Sayacı» sözlerini de Üneli Köçerli Feridun Beğ'in eserinden almıştır.

3) Dr. Phil. A. Caferoğlu, «Doğu İllerimiz Ağızlarında Toplamalar», I, İstanbul 1942, s. 81-83, 274-275.

4) «Ülkü» dergisi (Ankara), 1 Ocak 1943, yeni seri sayı 31, s. 8.

Âşık Dursun Cevlânî

Yazan: M. Halit BAYRI

Doğu illerimizde yetişen saz şairlerinden Âşık Cevlânî hakkında şimdiye kadar ancak iki yazı yayımlanmış olduğunu hatırlıyorum: Bunlardan birincisi «Âşık Dursun Cevlânî» başlığı ve Naki Tezel imzasıyla «Çığır» dergisinde (Sayı: 125, Nisan 1943), ikincisi de «Âşık Cevlânî» başlığı ve H. Ganioglu imzasıyla haftalık «Hak» dergisinde (Sayı: 2, 13 Haziran 1949) çıkmıştır. Bunların dışında «Ülkü» dergisinin ikinci serisinin 16 Mart, 1 Mayıs, 16 Haziran, 16 Ağustos, 1946 tarihli 108, 111, 114, 116. sayılarında Âşık Cevlânî'nin birer kısmına tesadüf edilmektedir.

Âşık Cevlânî, Kars, ilinin Sarıkamış ilçesine bağlı Selim bucağının bir rivayete göre Ağazır, başka bir rivayete göre de Oluk köyünde doğmuştur. Yüzbaşı Hasan adında birinin oğlu olduğu söylenen Âşık Cevlânî'nin doğum tarihi 1900, asıl adı da «Dursun» dur.

Naki Tezelin «Çığır» dergisinde çıkan yazısında anlattığına göre, Âşık Sümmânî, Cevlânî'nin babası yüzbaşı Hasanın evine de uğramış. Tesadüf bu ya, Sümmânî evin kapısından girerken Âşık Cevlânî dünyaya gelmiş. Cevlânî'yi hemen yıkamışlar, kundaklamışlar, evde misafir olan Âşık Sümmânî'nin kucığına vermişler. O da sevinçle bağrına bastırarak yeni doğmuş olan yavruya «Dursun Cevlânî» adını koymuş ve:

— Bu da biraz büyüünce benim gibi saz çalmağa heves edecektir, işleymeyin, çalsın, demiş.

Âşık Cevlânî, büyümeğe başlamış, ilk tahsil çağına gelmiş, okula devam eder, bir taraftan ders alırken, bir taraftan da saz ve söz merakına tutul-

muş. Kendi ifadesine bakılacak olursa Âşık Cevlânî'nin köyünde «Yusuf Dayı» adında yaşlı bir âşık varmış. İhtiyar Yusuf Dayı, Cevlânî'nin babasını daima ziyaret eder, ona saz çalmış. Yusuf Dayının sazı, Cevlânî'yi heyecanlandırır, çocuğu saz çalmağ için mukavemet olunmaz bir arzunun ateşi içinde bırakmış. Cevlânî'yi bir gün eline geçirdiği bir tahta parçasını saz gibi kullanarak oynarken gören Yusuf Dayı, ona uydurma bir saz yapıp vermiş. Cevlânî de babasından gizlemek maksadile bunu alır, her zaman gidilmeyen yerlerde çalmış. Nihayet her gizli şey gibi Cevlânî'nin saz çalmağa özendiği de bir müddet sonra meydana çıkmış. O vakit Cevlânî'nin babası hiddetle haykırmış:

— Bu ne olacak böyle!

Cevlânî'nin annesi kocasının sorusunu cevaplandırmış:

— Doğduğu gün Sümmânî Baba demedi mi ki bu çocuk saz çalacak diye; o ilhamlı âşiktir, sözü yalan olur mu?

Âşık Cevlânî, 14-15 yaşlarında İken İkrâmî mahlasını kullanan Âşık Mehmet Ali ile üç ay kadar düşüp kalkmış, ondan saz dersi almış olduğu gibi şiir söylemek usullerini de öğrenmiştir. Ustası Âşık İkrâmî öldükten sonra sazda ve şiirde yavaş yavaş ilerleyen Âşık Cevlânî, kısa bir zamanda büyük bir şöhret kazanmıştır. Ankara Radyosunda, İstanbulda, Anadolu'nun muhtelif şehir ve kasabalarında konserler vermiş, halkın takdirini ve sevgisini toplamıştır. Yurdumuzun hemen her köşesini dolaşmış olan Âşık Cevlânî, pek genç iken evlenmiş, ilk karısını kaybetmek gibi acı bir olayla karşılaştığı cihetle 1942 sonbaharında ikinci defa evlenmek zorunda kalmıştır.

Bugün elli yedi yaşında olan Âşık Cevlânî'nin şiirleri toplu bir halde neşredilmemekle beraber, söylediği manzûmelerin epeyce kabayık bir yekûn tuttuğunu kabul etmek lâzımdır.

MESLEK

İçtimâl Terbiye Gazetesi

Yıllık Abonesi: 5 lira.

Tavsiye ederiz. İstiyenlere parasız

nümuneye sayı gönderilir. Müracaat:

MESLEK Gazetesi, Erenköy - İst.

Aşık Remzi Akbaş Halit Bayrı mıdır ?

Yazan: İhsan HINÇER

Bu suale, evet demekle senelerden beri karanlıkta kalan, üzerinde çok söz söylenen bir konuyu kesin şekilde aydınlatmış oluyoruz.

Mehmet Halit Bayrı, 1943 senesinde İstanbul'a gelen Yusufeli'li Ali Huzûri Coşkun'u, M. Fahrettin Kirzioğlu vasıtasıyla tanımıştı. Halit Bayrı bu sırada Eminönü Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Kolu Başkanı bulunuyor ve yeni kapanan Halk Bilgisi Haberleri dergisi yerine Yeni Türk'ü idare ediyordu. Bu arada Fahrettin Kirzioğlu, F. Saltkan ve Fahrettin Çelik imzalarla Doğu Anadolunun saz şairlerini tanıtıyor, bu yazılar büyük ilgi topluyordu.

Gençlik ve ilk Anadolu'culuk yıllarından İsmail Nâmi müstear adile şiirler de yazan Halit Bayrı, Huzûri'yi tanıdıktan sonra, yıllardır içinde yüzdüğü halk şiirinin zevkine varmış olacak ki, Huzûri'nin bir şiirine nazire yaparak, onu şaire okumuştur. Derken karşılıklı şiirler yazılmış ve bu müsaere genişlemiştir. Ancak, Halit Bayrı mütevazi, çekingen bir insan olduğu için ölünceye kadar Aşık Remzi'nin kendisi olduğunun bilinmesini istememiştir. Lâkin değerli bir edebiyatçı ve tarihçi olan Kirzioğlu, Mehmet Halit Bayrı'nın, bir gaflet ânında, Huzûri'ye oturup cevap yazmasını gözünden kaçırmamıştır. Bu bilgiyi Bayrı'nın vefatından bir ay evvel 22.9.1958 günü Arifeye'ye gittiğim zaman hâlen orada tarih öğretmeni olan Kirzioğlu'ndan aldım.

Daha evvel de Hikmet Dizdaroğlu'nun 1949'da yayımlanan ve 1947'de hazırlanmış olduğu «Yusufeli Huzûri, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri» adlı kitapta bu husus ortaya atılmıştı. Dizdaroğlu aynen şöyle diyordu: «Kirzioğlu bu konuda şunları söylemektedir: Huzûri ile müsaeresi nesredilen şair, Mehmet Halit Bayrı'nın kendisidir. Bayrı, önceden kâğıda yazarak bir gün Fındıkoğlu ile bizim yurda (Kars Talebe Yurdu) gelince Huzûri Baba'ya verdi. O da hemen alıp karşılığını söyledi. Sonradan

bu iş tekrar edildi.»

Bayrı da, daha sonra, Huzûri ile Aşık Remzi adile yaptığı müsaereyi, Ülkü Dergisinin III. Seri, 7 Sayılı, Temmuz 1947 tarihli nüshasında «İki Aşık Arasında» başlığı altında neşretmişti. Bu yazısında Aşık Remzi'nin İstanbul'dan dışarıya çıkmadığını, ihtiyar bir annesi olduğunu, karısı ve çocuklarıyla birlikte İstanbul'a yakın bir köyde yaşadığını, ekmeğini topraktan çıkardığını ve sazının tellerinde zevk aradığını, yorgunluğunu giderdiğini bildiriyor, fakat adres ve isim vermiyordu.

1951 yılında Mehmet Gökalp'le Dizdaroğlu da bir vesile ile tekrar bu konu üzerinde durmuşlardı. Mehmet Gökalp, Türk Folklor Araştırmaları dergisinin I. cildinin 19. sayısının 295 ci sayfasındaki Huzûri'ye ait yazısında Halit Bayrı ile görüştiğini; Aşık Remzi Akbaş'ın Şehremininde Hekimoğlu Ali Paşa mahallesinde oturduğunu, 57 yaşında, babasının Diyarbakırlı olduğunu, Arnavut Paşa Rüstiyesinde okuduğunu, babası ölünce tahsilini bırakıp Langa bostanlarında çalışmaya başladığını, şiir söyleyip saz çaldığını, fakat kalabalıktan hoşlanmadığını ifade ettiğini yazmaktadır. Bu kadar bilgi, Gökalp'i, Aşık Remzi'nin Halit Bayrı olmadığına inandırır mıya yetmiştir. Halbuki Halit Bayrı'nın tevazu içinde vermiş olduğu bu bilginin hemen kâffesi, kendi vasıflarına uymaktadır.

Bir defa Halit Bayrı nüfus kaydına göre 1310 - 1312 (1896) doğumlu olduğuna göre 1951 de 57 yaşında idi. Babasının Diyarbakırlı olması ile iftihar ederdi. Kalabalıktan hoşlanmazdı. Belki de rüstiye tahsilini babasının sağlığında Arnavut Paşa Rüstiyesinde yapmıştı.

Bayrı'nın, Ülkü'de 1947 yılında çıkan «İki Aşık Arasında» başlıklı yazısında da Aşık Remzi ile Halit Bayrı'nın hemen hemen bütün noktalarda birleştiği görülür. Bayrı, 1955 yılında kaybettiği ihtiyar annesi ile oturuyordu.

Evli değildi. Bir defa evlenmiş, bu evlilik ancak birbuçuk yıl sürmüştü. Çocuğu olmamıştı. Ancak çok sevdiği kızkardeşi Dinar Damgacı ve onun iki kızı Hayrünnisa Onuray (Damgacı) ve Mıhrinnisa Damgacı ile birlikte oturuyordu. Onları kendi öz evlâtları gibi seviyordu. Alnının teriyle kazanıyordu. Fakat bu toprak işleri değil, Belediye'deki mesaisi idi. Akbaş soyadını da Remzi'ye yakıştırmaması, tamamen aydın bir görüş ve yaşının kemalesi neticesi idi.

Bayrı'yı, ben, ilk defa 1939'da tanımıştım. Bu, Huzûri - Remzi karşılaşmasını ilkbaştan beri takip ettim. Hattâ Halit Bayrı'ya zaman zaman bu konuda bir yazı da Türk Folklor Araştırmaları'na yazmasını, adresini verirse Aşık'ın fotoğrafını çekirmek istediğimi söylüyordum. O şüphe ile bana bakardı. Ben de konuyu değiştirir, bir gün kendi ağzından bunu açıklamaması beklerdim. Hattâ bir defasında Bayrı'yı imtihana bile çektim. Ama bu, merak eden, bir hakikatin karanlıkta kalması ihtimaline dahi katlanmak istemeyen bir folklorcunun merakıydı.

1953 senesi idi. Bayrı'ya İstanbul'un Fethi'nin 500. yıldönümü için bir özel sayı hazırlamak üzere harekete geçtiğimi söyledim, kendisinin de bir yazı lütfetmesini rica ettim. «Sana, dedi, bir İstanbul Destanı getireyim, bakalım beğenecek misin. Yazı olarak İstanbul semtleri serisine dahil bir yazı basarsın». Bir hafta sonra Bayrı'dan haber geldi. O zaman İstanbul Belediyesi Mezat Müdürü idi. Gittim, elini öptüm. Hazırlanmıştı. Sümeninden bir kâğıt çıkardı. 17 dörtlülük bir destan okudu. Bitince «Nasıl olmuş mu, dergiye koyalım mı?» dedi. Hay hay, dedim ve aldım. O zaman şiirin altında Aşık Remzi Akbaş imzasını okudum. Hocam, dedim, şu aşık'la beni tanıştırmıyacak mısın? O güldü, güldü. Elini şöyle sallıyarak, «Ne yapacak sanım», dedi. (İstanbul Destanı, Türk Folklor Araştırmaları, cilt II. Sayı 46, Mayıs 1953 ün kapağı içinde basıldı.)

Bu şiir de Aşık Remzi'nin bütün

şiirleri gibi Halit Bayrı'nın el yazısı ile yazılmıştı.

1953 senesi sonlarına doğru Belediye Mezat Müdürlüğünden emekliye ayrılmıştı. Bir gün beni ziyarete geldi. Bir müddet konuştuk. Sonra cebinden bir şiir çıkardı. Bana verdi. «Bak, dedi. Aşık Remzi her zaman şiir yazmaz. Bu defa beni görünce bu şiiri okudu. İstedim, aldım. Onu neşredelim, dedim, peki, dedi, sana getirdim. Hemen neşret, onu çok bedbin gördüm.»

Remzi muammasını çözmiye karar vermiştim. Şiiri neşretmedim. Aradan aylar geçti. Bayrı hiç ümit etmediğim bir anda eve geldi. Çok sevindik. Kendisini zevkle misafir ettik. Yine cebinden bir şiir çıkardı. «İhsan, dedi, benim yazılarımı her sayıda değilse de aşırı nüshada basıyorsun. Fakat, Aşık Remzi, şiirini basmadığın için geri istiyor. Eğer dedi, o ilk şiiri basarsa, bu şiiri ver. Yoksa onu da geri al.»

Tam zamanı idi. Şiirin kailini anlamak için taktiğimi kullandım: «Hocam, dedim, vallahi neşretmek isterdim. Fakat, bu şiir bir aşık kaleminden veya dilinden çıkmışa benzemiyor. Onda bir kalem şairinin edası, aydın bir insanın dünya görüşü hâkim. Atlatılmak durumuna düşmek istemem.»

Sonra bütün dikkatimle Bayrı'yı tetkike koyuldum. Kıpırlarımı kesilmiş, tuhaf bir durum hasıl olmuştu. Utandı. Toy bir delikanlı gibi, birkaç söz söyledi, sonra mevzuu değiştirdi. O dakikada Aşık Remzi Akbaş'ın Halit Bayrı olduğunu anladım.

Nihayet acı gün geldi. 27 Ekim 1958 pazartesi günü Mehmet Halit Bayrı'yı sabahleyin saat 2 de kaybettik. Son vazifemizi yapmak üzere evine koştuk. 28 Ekim sah gününü onu toprağın koynuna teslim ettik. Birkaç gün sonra gözleri yaşlı kızkardeşi Dinar Damgacı, yeğenleri Hayrünnisa Onuray (Damgacı) ve Mıhrinnisa Damgacı ile konuşuyorduk. Söz, nesredilmeyen eserlerine geldi. Bayrı, geride, kendi el yazısıyla, nesredilen ve nesredilmeye hazır vaziyette bıraktığı eserlerinin listesini yapmıştı. Bunların en sonunda Aşık Remzi Akbaş imzasıyla kendileri için de

şairler yazdığını, bunları her zaman zevkle okuduklarını söylediler.

Bu suretle bu muamma da bütün cephelerle açıklanmış oldu.

Halit Bayrı, o kadar mütevazı, o kadar mahiy sahibi idi ki, şairlik iddiasında bulunmaktan dahi çekinmişti. Halbuki şiirleri, güzel örneklerle doludur. Aşağıya kendisinin nesredilmek üzere bize 1953 sonunda verdiği «İnsanoğlu» şiiri ile daha sonra verdiği ifade ettiğimiz «Eski Dost Aşık Dikmen'e Mektup» şiirini ve yeğenlerinin, vefatından sonra kendi el yazısıyla yazmış olduğu defterden seçip ayırdıkları, ıstırap ve ümitsizlik dolu iki şiirini aşağıya alıyorum.

Bu suretle Aşık Remzi Akbaş'ın şahsiyeti de meydana çıkmış olmaktadır.

İNSANOĞLU

İnsanoğlu sana ben
Aşla inanmıyorum,
Korkuyorum hem sende,
Adını almıyorum.
Ölsün, imanın para,
Kalbin, yüzü kapkara,
Bağrında acın yara,
Sözüne kanmıyorum.

Etek öpsek âdetin,
Meydanda hiyanetin,
Günahın, elnayetin,
Tükendir sanmıyorum.

İşin tuzak kormaktır,
Boncusini vurmaktır,
Külünü savurmaktır,
Artık aldandmıyorum.

Aşık Remzi metin er,
Sözleri pek çetin er,
Ne derlerse desinler,
Yine uslanmıyorum.

★

EŞİ DOST AŞIK DİKMEN'E

MEKTUP

Susma böyle Aşık Dikmen,
Çal sazını, çal sazını;
Bekliyorum burada ben,
Çal sazını, çal sazını.

Aşık Dikmen, geldi bahar,
Çiçeklendi bak ağaçlar,
Gönlümde de coşkunluk var,
Çal sazını, çal sazını.

Bülbülünü sen vatanın,
Kaynıyor niçin kanın,
Kaygısını at zamanın,
Çal sazını, çal sazını.

Küstren kim seni böyle,
Eyl, kölü bir söz söyle,
Boynu bükük durma öyle,
Çal sazını, çal sazını.

Yalnız kaldı bu illerde,
Remzi düştü yine derde,
Sesin gelsin perde perde,
Çal sazını, çal sazını.

★

SERPLEN SES

Yakında dünyadan geçmem mukadder,
Bekliyorum artık ben son saatli;
Nasıl başlayacak bilmem bu sefer
Nasıl bulacağım ilk habikatt?

Ölümden korkmamak benim şiarım,
Fedâ olsun hakka bilicümle varım,
Ardından ağlarsa gülyüzlü yarım
Belumun susar mı derdü nihnett?

Toprağa uzanıp dinlemek ne hoş
Bayım hoş, günlüm hoş, herşeyim bomboş,
İçime serpiyen bir ses diyor: Koy
Çekilmez hayatın bu sefaleti.

Aşık Remzi der ki: Perdeyi indir,
Akşamın hüznünü başına şudır;
Gideceğin âlem asil yerindir,
Bulursun orada her saadeti.

19.3.548

★

NEDAMET

Çabımk zevkini kaybettim artık,
İst tembelleğe düktüm nihayet;
Ardında karalık dülm karalık
Kalmadı zerrece akıl, dirayet.

İbîyarlık geldi; ayağım burdu
Merhamet etmedi, yerlere vurdu.
Eşli beni saman gibi savurdu
Nerede o eski kuvvet, cesaret?

Çekildim köşeme, elimde kitap
Okurum, ararım, bulamam cevap,
Bana kim, ne zaman verecek hesap
Görünmez bir Anka imiş saadet.

Remzi der ki: Düştüm, kalktım bir kere
İçimde sıziyor eski bir bere,
Ömrüm sell aktı, gitti hoş yere,
Doğduğuma etsen gerek nedamet.

26. 2. 549

Derlemeler :

Gemerek'ten Mâni ve Ağıtlar

Yazan: Güner DEMİRAY

Milletimiz, kalbinde ve ruhundaki sıcağın heyecanı asırlar boyunca türkü, mâni, masal, hikâyeler ve çeşitli inançlarla dile getirmişlerdir. Nesilden nesile aktarılan bu manevi kültürün en iyi örneklerini zamanla unutmamak için toplamak büyük bir iman işidir. Kültürü üstün bir milletin diğer milletlere kendini tanıtabilmesi için, zengin folklorunun her kolunun ilmi olarak incelenmesi lâzımdır.

Bu gayeyi amaç ederek elimden geldiği kadar bu işlerde çalışma yolunda, ilk adımımı atmış bulunuyorum.

İnceleme ve derlemenin ilk merhalesini memleketim Gemerekte yaptım. İlk mahsulleri mâniler, ağıtlar ve halk inanışları teşkil etmektedir.

Millî nazmımız olan mâniler şunlardır:

Mektup yazdım kıy idi
Kalemim gülmüş idi
Daha da yazacaktım
Parmaklarım üşüdü.

Bir küçük kuz olaydım
Bir ağaca konaydım
Gelen geçen yolcuya
Ben yarımı soraydım.

Mâni bilirim altmış
Güle senecfli kalmış
Bonim sevdiğim eğlen
Soğuk döşekte yatmış.

Altın tas altın tarak
Yaramam yolun Irak
Diz dize otururken
Olduk yıldızdan Irak

Altın tasın konarı
İçine sığınan nari
Küstürdüm yola, vurdum
Kaytan büyük yarı.

Aşıldır elekler
Kabel olsun dilekler
Yarı bana güderin
Yosun donu melekler.

★

Gemereğin Çubuk Yaylası'nda Yeter adlı bir gelinin ölmesi üzerine arkasın-

dan bir ağıt söylenmiştir. Buraya alıyorum:

Noldu gelin, noldu sana, ne oldu
Çubuğun Çayır'ı makamın oldu
Sarardı gül benzin ayvaya düdüdü.

Aldın da doydun mu doy kara yerler,
Doydunda sardin mi sar kara yerler.

YETER ölmüş üç kayının yası var
Sandığında urubanın hası var

Aldın da doydun mu doy kara yerler,
Doydunda sardin mi sar kara yerler.

Altın bacım baş ucuma gelmedi
Hallini hatırım sormadı
Zalim Kabayecılar izin vermedi
Hiç mi sizin eve ölmün girmedim

Aldında doydun mu doy kara yerler,
Doydunda sardin mi sar kara yerler.

★

Avşarlarda bir adet var, gelinlerinden biri yabancıya baktığı zaman onu Avşarlardan her kim görürse gelini döğmesi lâzımdır. İşte Avşarlardan bir gelin yabancıya bakar, görülerek döğülür. Gelin, camının acısıyla şu ağıdı söyler:

Bu deremle gündün yüzü
Bitti mi ola top nergil
Öldüğümü aramıyorum
Ağhyor emlik kuzu.

Koyun gelir yata yata
Anam gelir tüte tüte
Nela sürgün olaydım
Halopten Antepten öte.

Koyun gelir akışmaz mı?
Oba yüze bakışmaz mı?
Şimöl Battalım gelirse
Şizin de çekilemez mi?

Hapana ey deli gönül hapana
Kul olayım şu kalay yapana
İlahi sebep kapıcığın kapana
Kara çaldın behtan eyledin bana.

Evimizin önlü fındık
Fındığın dalına konduk
Kınamayın eller beni
Sanki biz de gelin mi olduk.

10

VİTAMİNLİ

VİTAMİN A	VİTAMİN C
VİTAMİN B ¹	VİTAMİN D
VİTAMİN B ²	VİTAMİN E
VİTAMİN B ⁶	NIACİNAMİDE
VİTAMİN B ¹²	CA PANTOTHENATE

AMPUL
DRAJE
GOUTTE

POLİ - VİTAL

ECZACIBAŞI
İLAÇ
FABRİKASI
LEVEND

HER İŞ ADAMI, VE HER MÜ-
ESSESE, REKLAMLARINI İS-
TANBUL TRAMVAY VE TÜNEL
İDARESİNİN OTOBÜSLERİN-
DE, TRAMVAYLARINDA, DI-
REKLERİNDE VE TÜNELDE
YAPIYOR.

SİZ DE MALİNİZİ VE MÜESSE-
SENİZİ TANITMAK İSTİYOR-
SANIZ, İDARE'NİN BEYOĞ-
LU'NDA, METRO HAN'DA 4.
ÜNCÜ KATTAKI İLANAT BÜRO-
SU'NA MÜRACAAT EDEREK,

L. E. T. T.

NİN VASİTALARINDA YER
AYIRTINIZ.

«TÜRK FOLKLOR (= HALKBİLGİSİ) DERNEĞİ» NİN YAYIM ORGANİDİR.

SÖT VEREN ANNELER,
KANSIZLIK, ZAFİYET
KLOROZ, İŞTANSIZLIK
SIRACA VE NEKAHAT
İÇİN

MALT
Hükümeti

daha
ucuzdur...

...çünkü FAY miktar itibarıyla daha fazladır, kalite bakımından daha üstündür... dolayısıyla fiyat bakımından çok daha ucuz gelir. Harika temizleme tozu FAY'ın, bıçak, çatal, kaşık, sayans, emaye ve madeni eşya ile bilümm temizlik işlerinize getirdiği kolaylık ve sür'at-ten siz de istifade ediniz... hemen bugün FAY ALINIZ.

Fay Temizleme Tozu,
Puro Sabun Fabrikasının
yeni tesislerinde,
mühassıs kimyagerler
tarafından hususı formülle
imat edilmektedir

Evlerde, Fabrikalarda,
Mekteplerde,
Hastanelerde,
Otellerde, Lokantalarda
ve bilümm
temizlik işlerinde

fay

DAHA İYİ
HERŞEYİ ✓ TEMİZLER

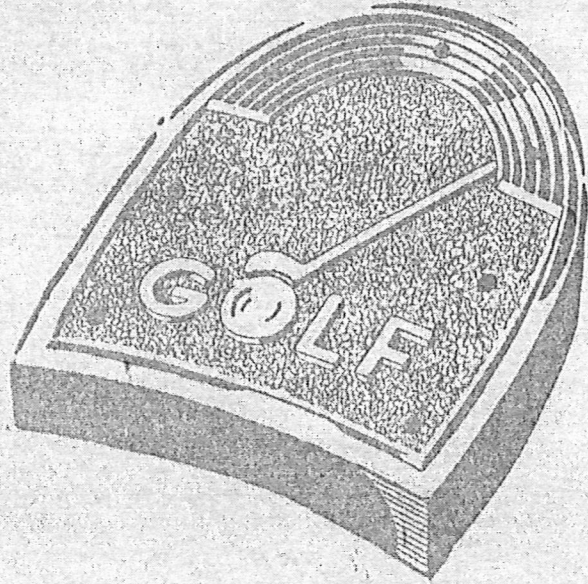
Yıllık abonesi 6,
altı aylık abonesi 3
Liradır,
Yurd dışı senelik abone
2 dolardır.

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Adres deęiřtirmelerde
fiiret almıřmaz.
Basılmışyan yazılar
istenince geri gönderilir
Ektecięil Basımevi

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mes'ul Müdür : İ. HİNCER

Adres: Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak, No. 17, İstanbul

GOLF

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

Mart 1959

İÇİNDEKİLER:

HALK RESİMLERİ VAR MIDİR?	HAKE ARSÖZ
HAŞA TOPRAK SAYURMAK VE ÖLÜ-YAN GELENERİLERİ	CAHİ ÖZTEPELİ
TEHLİ TÖRENLERDE TERS GİYME ADETİ	ABDÜKADİR İNAN
HALİT BAYRININ ARKASINDAN	M. KÜRER BEŞE
KİTAPLAR ARASINDA: «GEVHERİ»	HÜSEİN BİRDARÖZÜ
RÖLÜ'DA SOHBET	NEZMET ZURİ
ŞİRKSEL SERGİSİ VE ÇAYDAGI ÜZERİNE	YÜKSEL MEMİŞOĞLU
KARŞIN GÖLE İLÇESİNDE DÜĞÜN (II)	GANDRA ARTAN
BİR VAJKA VHYA FIRLAYA DAYANAN TÂHİRLER	M. ŞAKİP ULKUTAŞI
SERİKTEN MASALLAR: FESLİKANCI KIZ	HÜSEİN YILDIZ
LONDRA'DA BİR KIBRIS DÜĞÜNÜ	T. F. A.
AYIN OLAYLARI: METİN AN'DIN HALK DÂNSLARI KÖNÜLU KÖNERANSI	Prof. HASAN EREN, KIBRIS'A GİTTİ -- AZİK GEYDİTİN HAZIRLADIĞI ANTOLOJİ -- BİZİN GELEN KİTAPLAR

Sayı: 116

Kuruş: 50

İSTANBUL'DA AYDA BİR DERE ÇİFT HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

49

